

Raportti 25/2023

Jokitalkkari Vantaanjoelle 2023

Kalataloudellisia toimia ja
virkistyskäytön edistämistä

Reetta Lehto
Oula Tolvanen

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Raportti 25/2023

Jokitalkkari Vantaanjoelle 2023 – Kalataloudellisia toimia ja virkistyskäytön edistämistä

18.12.2023

Laatijat: Reetta Lehto ja Oula Tolvanen

Tarkastaja: Anu Oksanen

Hyväksyjä: Anu Oksanen

Kannen valokuvat: VHVSY ry

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Toimet Vantaanjoen valuma-alueella	5
2.1	Lasten ja nuorten onkipäivät	5
2.2	Melontareittien ylläpito	7
2.3	Kalastuksenvalvonta	9
2.4	Sähkökoekalastukset	9
2.5	Jokitalkkarin viestintä	9
3	Hankkeen tulokset ja vaikutukset	10

1 Johdanto

Jokitalkkari Vantaanjoelle 2023 -hankkeessa Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:n (jatkossa VHVSY) jokitalkkarit järjestivät monenlaisia kalastusharrastusta ja vesistön virkistyskäyttöä edistäviä toimia Vantaanjoen valuma-alueella.

VHVSY:n Jokitalkkari-hankkeissa on järjestetty onki- tai pilkkipäiviä koululaisille jo vuodesta 2014 eli pian 10 vuoden ajan. Toiminnan tarkoituksena on edistää kalastusharrastusta ja toteuttaa ympäristökasvatusta.

Jokitalkkari-toimintaa liittyy keskeisesti kalataloudelliset selvitykset ja kunnostukset. Sähkökoekalastuksilla saadaan tietoa alueiden tämänhetkisestä kalakannan tilasta, mutta myös hankkeessa aiemmin tehtyjen lisääntymisalueiden huoltojen vaikutuksesta lohikalakantojen tilaan. Sähkökoekalastukset tehdään alueille, jotka eivät kuulu Vantaanjoen yhteistarkkailun sähkökoekalastusalueisiin, etusijalla ovat aiemmin täysin koekalastamattomat kohteet ja kohteet, joissa on suoritettu huolto- ja kunnostustoimenpiteitä. Vuonna 2023 sähkökoekalastuksia tehtiin Keravanjoella, Vantaanjoella, Tuusulanjoella ja Luhtajoen Koiransuolenojassa.

Muita toimenpiteitä Jokitalkkari-hankkeessa ovat mm. jokivarren yleisilmeestä huolehtiminen, melontareittien ylläpito ja kunnostus sekä osallistuminen vesistöalueen yleisötapahtumiin. Vuonna 2023 ylläpidettiin ja kunnostettiin melontareittejä sekä Keravanjoella että Vantaanjoella ja osallistuttiin Itämeripäivään.

2 Toimet Vantaanjoen valuma-alueella

2.1 Lasten ja nuorten onkipäivät

Onki- ja pilkkipäivillä tehdään opastus- ja valistustoimintaa: Tarkoituksena on parantaa lasten ja nuorten luontosuhdetta, kertoa kalojen biologiasta, kalastusharrastuksesta ja vastuullisesta kalastamisesta. Aiempina vuosina onki- ja pilkkipäivät ovat olleet erittäin kysytyjä ja kehuttuja tapahtumia niin oppilaiden kuin opettajienkin mielestä. Myös VHVSY:n sidosryhmät ovat vuosien varrella kiitelleet tätä toimintaa.

Vuonna 2023 toteutettiin yhteensä viitenä päivänä onkipäivät lapsille ja nuorille eri puolilla Vantaanjoen valuma-alueella. Toteutusaikaväli oli kevään puolella 17.–25.5.2023 ja syksyllä järjestettiin vielä yksi onkipäivä 24.8.2023.

Onkipäivän aikana jokitalkkarit järjestävät onki- ja kalapisteiden. Onkipisteellä tärkeitä teemoja luonnosta nauttimisen lisäksi ovat turvallinen ja fiksu toiminta onkipaikalla, kalojen kunnioittaminen tuntevina elollisina olentoina ja tietoisuus siitä, että kalastusta säätelee lait ja säännöt. Kalapisteiden opetusosuuteen kuului kaikilla onkipäivillä kalan preparointi ja kalan anatomian opetus: kalan ruumiinosien tunnistaminen ja niiden sopeutumien vesielinympäristöön. Lisäksi opittiin kalojen iänmäärityksen menetelmistä ja tutkittiin kalojen mahan sisältöä, jonka avulla opetettiin myös vesistöjen ravintoverkkojen toiminnasta ja ravintoverkon vuorovaikutuksesta edelleen järven tilaan. Lapsille siis esimerkiksi kerrottiin, mitä vaikkapa rehevöityminen voi paljastaa järven ravintoverkon tilasta ja toiminnasta. Lisäksi opetettiin uhanalaisen meritaimenen tuntomerkit ja kerrottiin lajin uhanalaisuudesta sekä siitä, miksi taimenen suojeleminen on tärkeää erityisesti Vantaanjoella. Nämä sisällöt toteutettiin kaikilla onkipäivillä onki- ja kalapisteillä, ja kalapiste sai onkipäivillä erityisen paljon kiitosta mielenkiintoisen antinsa ansiosta.

Kevään ensimmäiset onkipäivät (17.5.2023) järjestettiin Hyvinkäällä Pilliniemen onkipaikalla, jonne osallistui 25 yläkouluikäistä nuorta. Pilliniemessä nuoret jaettiin kahteen ryhmään onki- ja kalapisteelle, joka sisälsi edellisessä kappaleessa kuvattua ympäristökasvatustoimintaa.

Kahdet onkipäivät järjestettiin yhteistyössä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja Tuusulanjärven urheilukalastajien kanssa 19.5.2023 Tuusulanjärven Vanhankylänniemessä (Kuva 1) ja uudelleen syksyllä samalla porukalla samassa paikassa toiselle koululle 24.8.2023. Jokitalkkarit ja Tuusulanjärven urheilukalastajien edustaja pitivät onki- ja kalapistettä, kun taas Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen henkilöstö järjesti muita opetuspisteitä, joissa aiheena olivat vesinäytteenotto, pohjaeläimet, vieraslajit ja jokaisenoikeudet. Osallistujia oli 19.5.2023 onkipäivillä 72 lasta ja 24.8.2023 onkipäivillä 53 lasta.

Kuva 1. Onkipäivät Tuusulanjärven Vanhankylänniemessä 19.5.2023. Vas.: Kalapisteellä preparoitiin kaloja ja opittiin kalan anatomiasta. Oik.: Onkipisteellä ongittiin valvovien aikuisten kanssa.

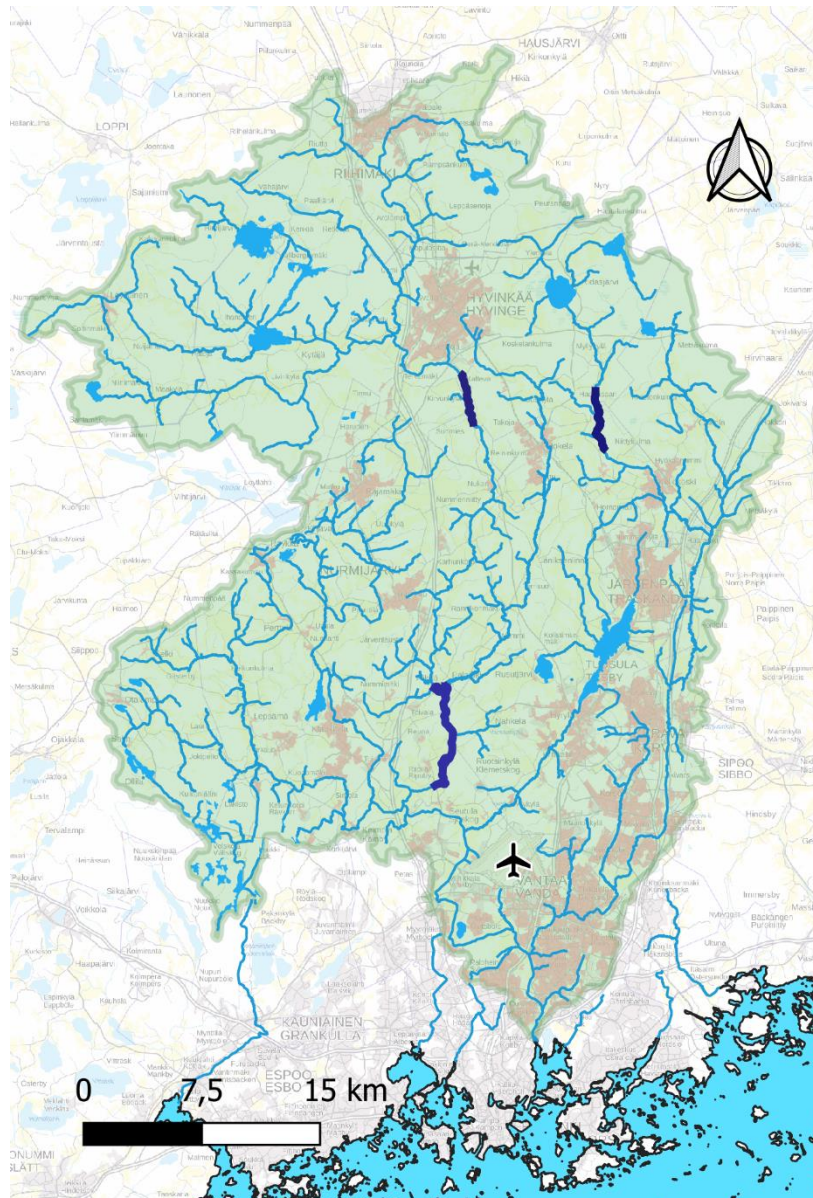
Nurmijärven Kissanojan onkipaikalla 23. ja 24.5.2023 järjestettiin onkipäivät yhdessä Nurmijärven osakaskunnan ja riistanhoitoyhdistyksen kanssa. Jokitalkkarit järjestivät jälleen ongintaa ja kalapistettä. Lisäksi riistanhoitoyhdistys kertoi riistanhoidosta ja miten toimia riistaonnettomuuden sattuessa liikenteessä. Kissanojan onkipäiville osallistui 50 + 36 lasta eli yhteensä 86 lasta.

Kevään viimeinen onkipäivä pidettiin 25.5.2023 Rusutjärven rannassa ja lapsia osallistui tapahtumaan 71 koko päivän aikana. Myös täällä Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ja lisäksi Rusutjärven kylätoimikunta teki jokitalkkarien kanssa yhteistyötä ja työnjako oli samanlainen kuten aiemmin muinakin onkipäivinä. Kylätoimikunta avusti ongittamisessa.

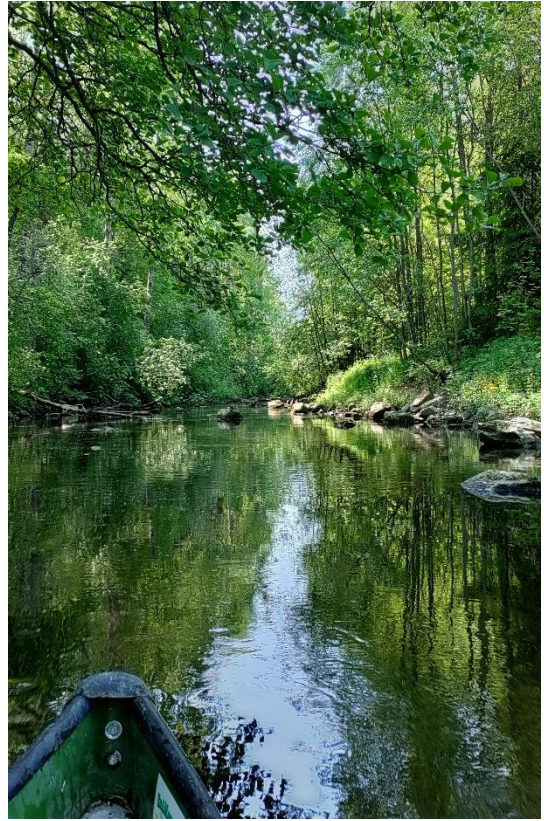
Lisäksi jokitalkkarit tarjosivat ilmaiseksi onkivälineitä VHVSY:n järjestämässä Itämeripäivän tapahtumassa 31.8.2023 Vanhankaupunginkosken suvannolla. Samana päivänä jokitalkkarit pitivät myös Kellokosken koulun oppilaille vesinäytteenottodemon Tuusulan Kellokoskella.

2.2 Melontareittien ylläpito

Melontareittien ylläpitoa tehtiin aikavälillä 12.–15.6.2023 Keravanjoella Kaukasista Jokinotkantielle (noin 5,4 km) ja Vantaanjoella Hyvinkäällä Kittelänvirralta Huhmarinkoskelle (noin 3,5 km) ja Metsäkyläntien sillalta Seutulaan Riipiläntien sillalle (noin 10,2 km) asti (Kuva 2). Edellisvuonna huollettiin Hyvi-Golfilta Kittelänvirralle, Nukarinkoskelta Metsäkyläntielle (Huhmarinkoskesta alavirtaan) ja Kellokoskelta Haarajoelle (Kaukasista alavirtaan).

Kuva 2. Vuonna 2023 tehdyt melontareittien huolletut osuudet tummennettuina. Eteläisimpänä Metsäkyläntien silta – Riipiläntien silta noin 10,2 km, itäisimpänä Kaukas – Jokinotkantie noin 5,4 km ja kolmantena Kittelänvirta – Huhmarinkoski noin 3,5 km.

Kuvat 3–6. Melontareittien varrelta löytyi niin rytöjä, kaunista jokiomaan kuin roskiakin. Bensakanisterit ja muut kuvan roskat kerättiin mukaan Kittelänvirran ja Huhmarinkosken väliseltä pätkältä.

2.3 Kalastuksenvalvonta

Vuonna 2023 ei tehty kalastuksenvalvontaa.

2.4 Sähkökoekalastukset

Vuoden 2023 sähkökoekalastuksista on laadittu oma raportti (22/2023).

2.5 Jokitalkkarin viestintä

Hankkeessa toteutettiin toimenpiteitä aiempien vuosien mukaisella tavalla Vantaanjoen vesistöalueella. Toimenpiteistä viestittiin VHVSY:n sosiaalisessa mediassa yhtä paljon kuin vuonna 2022, jolloin aloitettiin tehokkaampi someviestintä Jokitalkkari-toiminnasta perustamalla oma jokitalkkarit Instagram-tili. Viestintään käytettiin jokitalkkarien omaa Instagram-tiliä ja lisäksi sekä VHVSY:n Facebook- että Instagram-tiliä (vantaanjoenhelmi). Onkipäivistä tehtiin julkaisu sekä jokitalkkarien omalla Instagram-tilillä että VHVSY:n Facebookiin. Melontareittien ylläpidosta tiedotettiin VHVSY:n Facebook-sivuilla ja myös jokitalkkarien Instagram-tilillä huoltamisen jälkeen. Taulukossa 1 on kaikki jokitalkkaritoimintaan liittyvä sosiaalisen median kautta tehty viestintä.

Taulukko 1. Jokitalkkarien viestintätoimet vuonna 2023 ja julkaisujen analytiikkaa.

Somealusta	Päivämäärä	Julkaisun aihe	Kattavuus-luku	Sitoutuminen	Reaktiot/ Tykkäykset	Jaot
Instagram	18.1.2023	Talvitulva	158	27	25	
Instagram	10.2.2023	NOUSU-hankkeen seminaarital- lenne	139	28	24	
Facebook	17.3.2023	Jokitalkkariraportit 2022	660	112	39	1
Instagram	20.4.2023	Hylje ja salakalastus	293	36	33	
Instagram	3.5.2023	Linnunpönttötalkoot Röykässä	124	20	20	
Instagram	10.5.2023	Linnunpönttötalkoot Rajamäessä	151	33	33	
Instagram	19.5.2023	Onkipäivät (kevät)	113	18	18	
Facebook	2.6.2023	Onkipäivät (kevät)	360	54	25	
Instagram	14.6.2023	Melontareittien ylläpito	141	36	36	
Facebook	22.6.2023	Melontareittien ylläpito	546	133	17	1
Facebook	8.8.2023	Itämeripäivä lähestyy	202	13	6	
Instagram	8.8.2023	Itämeripäivä lähestyy	247	29	29	
Instagram	17.8.2023	Kunnostukset Boffinkoski	242	36	36	
Facebook	22.8.2023	NOUSU-hankkeen loppuraportti	3732	311	24	7
Instagram	22.8.2023	NOUSU-hankkeen loppuraportti	156	20	20	
Facebook	1.9.2023	Itämeripäivän jälkipostaus	320	66	21	
Facebook	31.10.2023	Kärjäkosken uudet opasteet	262	24	10	

3 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Vuoden 2023 onkipäiville osallistui yhteensä 307 lasta ja nuorta. Onkipäiville osallistui viisi eri koulua, joista mukana oli useita luokkia ja eri-ikäisiä oppilaita. Vuonna 2023 ei järjestetty talvella pilkkitapahtumia, mutta siitä huolimatta oppilaita oli kevään ja syksyn onkitapahtumissa yhteensä lähes yhtä paljon kuin koko edellisvuonna. Vuonna 2022 järjestettiin sekä onkipäiviä keväällä että pilkkipäiviä talvella. Onki- ja pilkkipäivät ovat vuodesta 2014 alkaen tavoittaneet tämä vuosi mukaan lukien yli 1 600 lasta tai nuorta.

Onkipäivistä saatiin tänä vuonna suullista palautetta tapahtumiin osallistuneilta opettajilta ennen kuin luokat lähtivät palaamaan kouluihin. Opettajien palaute oli innostunutta ja erittäin positiivista ja myös lapsilta saatiin sekä suoraan että välillisesti opettajien kautta erittäin positiivisia kommentteja onkipäivien annista. Lisäksi opettajat pitivät jokitalkkarien asiantuntemusta suuressa arvossa lasten ja nuorten ympäristökasvatuksessa. Onkipäivien opetussisältö tukee oppilaiden luontosuhteen vahvistamista, innostaa heitä liikkumaan luonnossa ja kannustaa luontoharrastusten pariin myös vapaa-ajalla.

Onkipäivien jälkeen oppilaille jaettiin omat onkivälineet, jotta he voivat lähteä onkimaan myös vapaa-aikanaan. Onkivälineet tulivat lahjoituksena Tuusulanjärven urheilukalastajilta ja Nurmijärven osakaskunnalta.

Melontareittien ylläpitotöissä uomaa raivattiin ja kunnostettiin melontakelpoiseksi yhteensä 19,1 kilometrin matkalta. Ylläpitotyö toteutettiin luonnonmukaisesti ja puumateriaalia poistettiin mahdollisimman vähän. Samalla kerättiin melontareiteiltä roskia, jotka toimitettiin kierrätykseen. Yleisimpiä roskia olivat muovipullot, tölkit, styroksi ja muu rakennusmateriaali.

Sähkökoekalastuksia tehtiin 15 koealalla. Muissa hankkeissa toteutettiin kalataloudellisia kunnostuksia. Sähkökoekalastuksista ja kunnostuksista on laadittu omat erilliset raportit.

Jokitalkkarien vuoden 2023 aikana valmistuneet raportit ja julkaisut:

Julkaisu 94/2023. Taimenen ja siian nousuvaellus selvitys Vantaanjoella, Vantaanjoen NOUSU-hanke – Loppuraportti 2023, 40 s. Tolvanen, O., Karppinen, P. ja Hyrsky, M.

Raportti 20/2023 VHVSY:n kunnostukset Nurmijärven Tuhkurinojassa ja Koiransuolenojassa vuosina 2022–2023. Tolvanen, O. 10 s.

Raportti 21/2023. VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2023. Tolvanen, O.

Raportti 22/2023. VHVSY ry:n sähkökoekalastukset vuonna 2023. Lehto, R. & Tolvanen, O.

Jokitalkkari Vantaanjoelle 2023

Raportissa esitellään Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen jokitalkkarien toimintaa vuonna 2023. Aiempien vuosien tapaan jokitalkkarit järjestivät lapsille ja nuorille onkipäiviä, kunnostivat melontareittejä, siivosivat jokialuetta roskista ja tutkivat joen kalastoa sähkökoekalastuksin.

Jokitalkkari-toimintaan saatiin avustusta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

Ratamestarinkatu 7 B, 3. krs, 00520 Helsinki

vhvsy@vantaanjoki.fi

www.vantaanjoki.fi